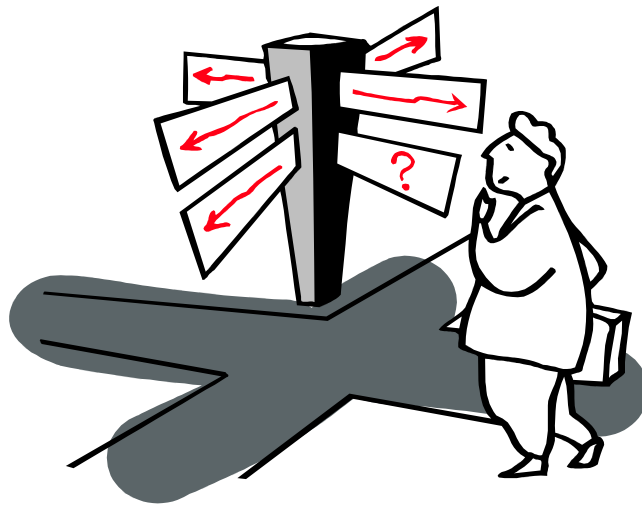

Lokaal Sociaal Beleidsplan Bornem 2006-2007

Lokaal Sociaal Beleidsplan Bornem

Gemeentebestuur Bornem
Hingenesteenweg 13
2880 Bornem
tel. 03 890 69 00

OCMW Bornem
Broekstraat 40b
2880 Bornem
tel. 03 890 60 70

Inhoudstafel Lokaal Sociaal Beleidsplan Bornem 2006 - 2007

Inleiding.....	p.5
Hoofdstuk 1: Algemene informatie over Bornem en omgevingsanalyse.....	p.7
Inleiding.....	p.7
1. Algemene informatie over Bornem.....	p.7
1.1 Geografisch.....	p.7
1.2 Politiek.....	p.7
1.3 Socio-economisch.....	p.9
1.4 Demografisch.....	p.9
2. Algemene voorzieningen in Bornem.....	p.11
3. Omgevingsanalyse.....	p.11
3.1 Maatschappelijke en socio-culturele ontplooiing.....	p.11
3.2 Tewerkstelling.....	p.12
3.3 Levenskwaliteit.....	p.13
3.4 Wonen.....	p.14
3.5 Gezondheid.....	p.15
3.6 Gezin.....	p.16
3.7 Mobiliteit.....	P.16
3.8 Communicatie en participatie.....	p.17
Hoofdstuk 2 : Visie op Lokaal Sociaal Beleid.....	p.19
Inleiding.....	p.19
1. Lokaal Sociaal Beleid in Bornem.....	p.19
2. Visie op Lokaal Sociaal Beleid.....	p.19
Hoofdstuk 3: Het Sociaal Huis.....	p.21
Inleiding.....	p.21
1. Geen nieuw gebouw, wel een betere samenwerking en meer coördinatie.....	p.21
2. De Lokaal Sociaal Beleidscoördinator: info-, doorverwijs- en loketfunctie in een notendop.....	p.22
3. De lokale actoren en het Sociaal Huis.....	p.22
Hoofdstuk 4: Samenwerking tussen gemeente en OCMW.....	p.23
Inleiding.....	p.23
1. Samenwerking m.b.t. het LSB-plan.....	p.23
1.1 De plangroep voor het Lokaal Sociaal Beleid.....	p.23
1.2 Samenwerking plangroep, OCMW-diensten en gemeentelijke diensten.....	p.23
2. Inventaris van de huidige samenwerking tussen gemeente en OCMW...	p.24
2.1 Samenwerkingsverbanden.....	p.24

2.2	Overlegorganen en raden.....	p.26
2.3	Samenwerking tussen OCMW en gemeentelijke diensten voor het realiseren van projecten.....	p.26
3.	Het nieuwe Gemeentedecreet.....	p.28
3.1	Algemeen.....	p.28
3.2	Wat betekent het nieuwe Gemeentedecreet voor Bornem?.....	p.28
Hoofdstuk 5: Participatie van bevolking en lokale actoren.....		p.30
	Inleiding.....	p.30
1.	Participatie van lokale actoren.....	p.30
1.1	De welzijnsraad.....	p.30
1.2	Visie op participatie van de lokale actoren.....	p.31
2.	Participatie van de bevolking.....	p.32
Hoofdstuk 6: Het actieplan.....		p.33
	Inleiding.....	p.33
1.	Actieplan m.b.t. participatie van de lokale actoren en bevolking.....	p.33
1.1	Actie 1: De 'welzijnsbabbels'.....	p.33
1.2	Actie 2: Themagroepen vormen.....	p.34
1.3	Actie 3: Open seniorenraad.....	p.34
1.4	Actie 4: Enquêtes bij de bevolking.....	p.35
2.	Actieplan m.b.t. de samenwerking tussen gemeente en OCMW.....	p.35
2.1	Samenwerking gemeentehuis en OCMW.....	p.35
2.2	Samenwerking plangroep LSB met OCMW-diensten en gemeentelijke diensten.....	p.35
3.	Algemeen actieplan: beknopte weergave.....	p.36
Bibliografie.....		p.39
Bijlagen.....		p.40

Inleiding

Het Decreet Lokaal Sociaal Beleid werd op 3 maart 2004 aangenomen door het Vlaams Parlement.

Het uitgangspunt van het decreet is 2-voudig: 1. men wil de Vlaamse steden en gemeenten meer autonomie verlenen om een lokaal beleid op maat uit te bouwen en 2. iedereen moet zijn weg kunnen vinden in de sociale dienstverlening, m.a.w., de sociale dienstverlening moet toegankelijker worden.

Omdat op dit moment het welzijnsbeleid nog te veel vanuit Vlaanderen gestuurd wordt en daardoor veel overlappingsen en hiaten in de dienstverlening ontstaan, wil men meer afstemming tussen de verschillende spelers op het welzijnsveld. Om dit alles te bereiken, moeten de lokale besturen een Lokaal Sociaal Beleidsplan opstellen. Een eerste plan moet klaar zijn tegen 31 december 2005. Dit plan is de voorbereiding op een ruimer lokaal sociaal beleidsplan dat de Vlaamse steden en gemeenten moeten voorleggen tegen het jaar 2008.

Gemeente en OCMW dienen samen het plan op te stellen. Daarom moeten in het plan de samenwerkingsafspraken tussen gemeente en OCMW opgenomen worden, alsook een beschrijving van de werkwijze om de lokale actoren en de bevolking bij het plan te betrekken. Vanzelfsprekend worden in het plan ook de verschillende stappen beschreven die de lokale besturen zullen doorlopen om tot een gedragen lokaal sociaal beleidsplan te komen tegen 2008.

Coördinatie, participatie, samenwerking en het Sociaal Huis zijn de vier pijlers van het plan: het lokale bestuur moet de verschillende actoren in het welzijnsdomein coördineren waardoor de dienstverlening beter op elkaar afgestemd wordt, en lokale actoren beter samenwerken zodat burgers gemakkelijker hun weg vinden in de sociale dienstverlening. De burgers en de lokale actoren moeten zelf ook meewerken aan het lokaal sociaal beleid; zonder hen is een gedragen beleid niet mogelijk.

Het oprichten van een Sociaal Huis tegen 2007 is één van de verplichtingen van het decreet. Het Sociaal Huis is een plaats met een info-, doorverwijs- en loketfunctie. Hier kunnen burgers zich aanbieden voor informatie omtrent welzijn, mogelijke hulp- en opvangmogelijkheden, en de bestaande voorzieningen. Indien nodig kunnen zij doorverwezen worden.

Kortom, een lokaal sociaal beleid moet de burger naar de juiste voorziening of dienstverlening leiden, waar hij een antwoord krijgt op zijn vragen. Dit betekent dat het een beleid is met netwerking en samenwerking van al wie op het niveau van zorg en dienstverlening actief is. De belangrijkste uitdaging wordt de diensten zo te organiseren en aan te bieden dat alle burgers de weg naar de hulpverlening gemakkelijk vinden¹.

¹ Informatie verkregen via internet: website www.weliswaar.be

Deze uitdaging gaat de gemeente Bornem ten volle aan. Een eerste lokaal sociaal beleidsplan is neergeschreven. Het plan beantwoordt aan alle verplichtingen²; meer nog, het plan is zelfs ruimer: een eerste hoofdstuk bestaat uit de algemene informatie over Bornem op geografisch, politiek, demografisch en socio-economisch vlak en een omgevingsanalyse. Het tweede hoofdstuk verwoordt de visie op lokaal sociaal beleid. Het derde hoofdstuk behandelt het Sociaal Huis. Het vierde hoofdstuk bevat de samenwerkingsafspraken tussen gemeente en OCMW. Het vijfde hoofdstuk omschrijft de visie op participatie van de lokale actoren en de bevolking. Het zesde en laatste hoofdstuk is het actieplan; het stappenplan om tot een gedragen lokaal sociaal beleid te komen.

Dit eerste lokaal sociaal beleidsplan werd voorgelegd en goedgekeurd door de welzijnsraad, de raadscommissie, de Raad voor Maatschappelijk Welzijn en de gemeenteraad.

Het volledige Decreet betreffende het Lokaal Sociaal Beleid kunt u lezen in bijlage 1.

² deze verplichtingen zijn: 1. een beschrijving van het stappenplan dat het lokaal bestuur zal doorlopen om tegen 31 december 2007 tot een gedragen lokaal sociaal beleidsplan te komen; 2. het tijdsplan en de werkwijze om de lokale actoren, het middenveld en de doelgroepen in dit proces te betrekken; 3. de concrete samenwerkingsafspraken tussen het OCMW- en gemeentebestuur over het opstellen en het uitvoeren van het lokaal sociaal beleid en inzake de organisatie van een toereikende sociale dienstverlening.

Inleiding

Dit eerste hoofdstuk bestaat uit drie delen. In het eerste deel geven we een overzicht van de gemeente Bornem op geografisch, politiek, socio-economisch en demografisch vlak. Het tweede deel vindt u in de bijlagen. In het derde deel maken we een omgevingsanalyse van Bornem; de gegevens hiervoor haalden we uit reeds bestaande beleidsplannen.

1. Algemene informatie over Bornem³

1.1 Geografisch

Bornem is gelegen in de uiterste westhoek van de provincie Antwerpen en ligt te midden van de driehoek Antwerpen-Brussel-Gent. Samen met de aangrenzende of nabijgelegen gemeenten (Puurs en Sint-Amands) maakt Bornem deel uit van de regio Klein-Brabant. De gemeente is via de Scheldebrug verbonden met Oost-Vlaanderen.

Bornem is een middelgrote gemeente waarvan het centrum een regionale en dynamische uitstraling heeft. Zowel in Bornem-centrum als in de deelgemeenten zijn verouderde wijken hergewaardeerd en zijn er tal van nieuwe woonwijken gevormd, telkens nauw aansluitend met de verschillende dorpskernen.

De gemeente heeft veel toeristische troeven door de verankering aan de Schelde en zijn vele stille waters, door zijn historisch erfgoed (kasteel d'Ursel, kasteel van Marnix de Sainte-Aldegonde, de Notelaer, het sas van de Oude Schelde...) en de zachte recreatiemogelijkheden (wandelen en fietsen op de dijken, een recreatiedomein,...).

Bornem is een groene gemeente, met veel open ruimte en landschappelijk duidelijke woonkernen met een eigen identiteit. Bornem-centrum is de hoofdwoonkern van de gemeente. De andere woonkernen zijn: Hingene, Mariekerke, Weert (tevens de officiële deelgemeenten), Branst, Wintam en Eikevliet.

1.2 Politiek

Bornem wordt bestuurd door een meerderheid van CD&V: 14 zetels op een totaal van 25. Verder heeft de SP.a 6 zetels, VLD 2 zetels, Vlaams belang 2 zetels en Groen! 1 zetel.

Samen met de burgemeester bestaat het schepencollege uit zes personen, allen van CD&V-strekking.

- Gegevens gemeentebestuur:

³ Bronnen: Ontwerp jeugdwerkbeleidsplan 2005-2007. Bornem, jeugddienst, 2004, 119blz. Cultuurbeleidsplan 2003-2007. Bornem, cultuurdienst, 2002, blz.61. Bibliotheekbeleidsplan 2003-2007. Bornem, Gemeentelijke Openbare Bibliotheek, 2002, 49 blz. Sportpromotieplan 2005. Bornem, sportdienst, 2004, 21 blz. Beleidsplan verruiming lokaal overleg. Bornem, Lokaal overleg buitenschoolse kinderopvang, 2002, 55blz.

- Gemeentebestuur Bornem, Hingenesteenweg 13, 2880 Bornem
 - Tel 03 890 69 47 & Fax 03 890 69 29
 - website: www.bornem.be
- Samenstelling van het College van Burgemeester en Schepenen:
 - Jozef Van Eetvelt, Puursesteenweg 226, 2880 Bornem, 03/889 15 68
 - burgemeester; algemene coördinatie, financiën en veiligheid
 - Werner Meskens
 - openbare werken en landbouw
 - Bernadette Boeykens
 - cultuur, toerisme, seniorenbeleid
 - Paul De Ost
 - sport, mobiliteit, lokale economie
 - Greet De bruyn
 - jeugd, welzijn, ontwikkelingssamenwerking
 - Dirk Hoofd
 - leefmilieu, burgerlijke stand
 - Samenstelling van de gemeenteraad:
 - Voor de CD&V: Bernadette Boeykens, Luc De boeck, Greet De bruyn, Frans De Bruyn, Paul De Ost, Dirk Hoofd, Werner Meskens, Barbara Meyers, Frank Schelfhout, Gil Van den Berghe, Edwin Van de Veken, Jo Van Eetvelt, Vital Vermijlen, Hilde Cools
 - Voor de SP.a: Rony Cuyt, Luc De Wachter, Danny Peeters, José Talboom, Ivan Van der Taelen, Leen Van Lent
 - Voor het Vlaams Belang: Maurits De Man, Luc Van Nieuwenhuysen
 - Voor de VLD-VU: Koenraad Segers, Gunter Joye
 - Voor Groen!: Luk De Moor
 - Samenstelling van de OCMW-raad:

- Voor de CD&V: Monique De Ryck (voorzitter), Greet De Bruyn, Luc Van den Bossche, Aloïs Peeters, Eduard Croes, Marie-Louise Van Humbeeck, Elisabeth Waumans, Theophiel Van Hemelrijck
- Voor de SP.a: Jeannine Pepermans, Mark Keppens, Erwin De Wachter
- Voor de VLD: Peter Camfield

1.3 Socio-economisch

Bornem heeft een stijgend bevolkingsaantal. De grootste stijging stelt men vast bij alleenstaande vaders en alleenstaande moeders met kinderen.

Er is grote aandacht voor inbreiding, wat zorgt voor een grote bevolkingsdichtheid in het centrum.

De laatste jaren kende Bornem een lage werkloosheidsgraad, alhoewel deze de laatste tijd terug aan het stijgen is. In 2004 bedroeg de werkloosheidsgraad voor Bornem 5,29 %; dit is opmerkelijk lager dan de Vlaamse werkloosheidsgraad, want deze bedroeg in hetzelfde jaar 8,42%. Er zijn meer werkloze vrouwen dan werkloze mannen, ook in Bornem. In de maand juni 2005 telde Bornem 496 werklozen, waarvan 235 mannen en 261 vrouwen.

Het aantal leefloontrekkers bedroeg in 2003 38, dit is slechts 0,2 % van de gehele Bornemse bevolking. In dit zelfde jaar maakte het aantal leefloontrekkers van heel België 0,75 % van de totale bevolking uit⁴.

Bornem heeft belangrijke industriële vestigingen en een uitgebreide KMO-sector. Hierdoor zijn er heel wat regionale tewerkstellingsmogelijkheden.

Op vlak van verkeer en mobiliteit heeft het beleid zich de laatste jaren sterk gefocust op uitbreiding en betaalbaarheid van het openbaar vervoer van De Lijn in de regio Klein-Brabant. Alle woonkernen worden overdag zeer regelmatig bediend. Ook de belbus kent succes. 's Avonds en 's nachts is het openbaar vervoer in de regio minimaal.

In het structuurplan wordt Bornem aangeduid als een economisch knooppunt, vooral door de ontsluiting van de wegen N16, A12, E19 en E17.

Ondanks de vele tewerkstellingsmogelijkheden, is er toch nog een aanzienlijk deel van de bevolking dat pendelt. De dagelijkse pendelstromen vanuit het station van Bornem zijn vooral gericht naar Mechelen, Antwerpen en Brussel.

Bornem bezit naast industrie en KMO ook een bloeiend handelsapparaat met een regionale uitstraling: een aantrekkelijk winkelcentrum met heel wat horecazaken (cafés, restaurants, feestzalen, hotels...) waarbij de toeristische troeven van Bornem vanzelfsprekend een belangrijke rol spelen.

1.4 Demografisch

⁴ vrind 2003, Vlaamse Regionale Indicatoren. Brussel, Administratie Planning en Statistiek, Departement Algemene Zaken en Financiën, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2004, 416 blz.

- Bevolkingscijfers

Bornem heeft een bevolkingscijfer van 19937 (cijfer van 2004; in 2005 bereikte men een bevolkingsaantal van 20 000); 10 031 vrouwen en 9906 mannen. Het totaal aantal huishoudens bedraagt 8156.

- aantal inwoners van de deelgemeenten:

- Hingene: 2237
- Mariekerke: 1997
- Weert: 399

- aantal inwoners van de andere woonkernen:

- Wintam: 1881
- Branst: 1784
- Eikevliet: 548

De zes woonkernen samen tellen 8846 inwoners. Met 11091 inwoners is Bornem-centrum dus de grootste woonkern.

- Bevolkingsdichtheid

De bevolkingsdichtheid in de gemeente bedraagt 433,59 (aantal personen per km²), in Vlaanderen 440,20.

- Leeftijdscategorieën

- aantal personen van 0-25 jaar: 5772
- aantal personen van 26- 60 jaar: 9911
- aantal personen van meer dan 60 jaar: 4254

Zoals in de meeste Vlaamse gemeenten ligt het percentage jongeren (tot 25 jaar) rond de 30% . De groep 60-plussers maakt ongeveer 22% van de Bornemse bevolking uit (22,9 % voor Vlaanderen) én deze groep van 60-plussers wordt steeds groter; hiermee volgt Bornem de algemene Vlaamse trend. Het valt op dat vooral de groep van oudere senioren steeds groter wordt: de groep van 61 t.e.m. 65 jaar telt 1004 senioren, terwijl er in de groep van 66 t.e.m. 80 jaar 2603 senioren zitten. De groep van 81 t.e.m. 100 jaar telt 645 personen!⁵

- Vreemdelingen

In Bornem wonen 262 vreemdelingen (cijfer van 2003). Dit betekent dat het percentage vreemdelingen 1,31% van de totale bevolking bedraagt. In Vlaanderen bedroeg in 2003 het percentage vreemdelingen 4,7 %

⁵ Jij, wij, hij en zij...over de Bornemse bevolking. Bornem-magazine, jg.35, nr.188, 2005, blz.4-5.

(genaturaliseerde vreemdelingen niet meegerekend). Het grootste deel van deze groep zijn EU-onderdanen.

De grootste groep van vreemdelingen in Bornem vormen de Nederlanders (94) en de Turken (47). De andere vreemdelingen hebben diverse nationaliteiten.

Let wel: deze cijfers bevatten niet de allochtonen die de Belgische nationaliteit verworven hebben.

In Bornem wonen ook een aantal vluchtelingen waarvan er twee permanent verblijven in het Lokaal Opvang Initiatief (LOI) van het OCMW.

- Alleenstaanden en éénoudergezinnen⁶

Bornem telde in 2003 1827 alleenstaande personen waarvan 781 mannen en 1046 vrouwen.

In 2003 waren er ook 905 éénoudergezinnen waarvan 599 met 1 kind, 236 met 2 kinderen en 70 met 3 kinderen.

Het gemiddeld aantal personen per gezin in 2003 was 2,51.

2. Algemene voorzieningen in Bornem

Een inventaris van de gemeentelijke voorzieningen, de OCMW-diensten en andere dienstverlening op het vlak van welzijn, vindt men terug in bijlage twee.

3. Omgevingsanalyse

Na het neerschrijven van de algemene gegevens, het opmaken van de inventaris en het overlopen van de verschillende beleidsplannen, deden we een aantal vaststellingen en stelden we een aantal tendensen en beleidsontwikkelingen vast, zowel op lokaal als bovenlokaal vlak.

We gaan er van uit dat deze vaststellingen, tendensen en beleidsontwikkelingen slechts een deel van de basis vormen van ons actieplan; het tweede deel van het actieplan zal gebaseerd zijn op de informatie die we zullen krijgen via participatie van de lokale actoren en de bevolking. De doelstellingen die uit dit alles volgen, zullen dan slechts kunnen opgenomen worden in het tweede LSB-plan.

De vaststellingen, tendensen en beleidsontwikkelingen zijn ingedeeld per beleidsonderdeel zoals ze uit de omgevingsanalyse naar voren kwamen.

3.1 Maatschappelijke en socio-culturele ontplooiing

- In het najaar van 2006 wordt de uitbreiding van het OCMW-dienstencentrum voorzien in de kelder van de nieuwe serviceflats. Het zal een info-, doorverwijs-, hulp- en ontmoetingsfunctie hebben. Het dienstencentrum zal zich ook specifiek richten naar ouderen, personen met een handicap en kwetsbare groepen; zij

⁶ Website: www.provant.be

zullen er o.a. terecht kunnen voor allerlei informatie, bijvoorbeeld over dienstverlening waardoor ze zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven. Eens opgestart, zal het dienstencentrum verder moeten uitgebouwd worden.

- Slechts 6,5% van de senioren van Bornem is lid van de bibliotheek en naarmate men ouder wordt, daalt het bibliotheekbezoek nog meer.
- Iedereen moet mee kunnen in onze snel veranderende maatschappij. 'Levenslang leren' is een begrip dat al een tijdje ingeburgerd is. Het is de taak van de overheid, en dus ook van de gemeente, om initiatieven voor de burgers op dit vlak te nemen. In Bornem worden er reeds cursussen rond bijvoorbeeld internet, georganiseerd. Toch is er vraag naar meer cursussen en een meer divers aanbod.
- Het is in Vlaanderen een algemene trend dat de allochtone bevolking minder deel neemt aan het culturele en vrijetijdsleven dan de autochtone bevolking. In Bornem is dit eveneens het geval. Na rondvraag bij de verschillende gemeentelijke diensten blijkt dat er:
 - weinig allochtonen deelnemen aan de activiteiten die het Cultuurcentrum organiseert (cursussen, filmvoorstellingen, theater...), maar dat er wel een aantal allochtone vrouwen deelneemt aan de computercursussen georganiseerd door het Cultuurcentrum
 - weinig allochtone jongeren deelnemen aan activiteiten georganiseerd door de jeugddienst en weinig allochtone kinderen/jongeren lid zijn van een jeugdbeweging
 - weinig allochtonen (jongeren en volwassenen) lid zijn van sportverenigingen of socio-culturele verenigingen
 - weinig allochtonen ingeschreven zijn voor het deeltijds kunstonderwijs
 - weinig allochtone volwassenen in de bibliotheek komen, maar wel een aantal allochtone jongeren lid zijn van de bibliotheek
- Al enkele jaren kunnen cliënten van het OCMW 'cultuurcheques' verkrijgen. Het OCMW krijgt een 'subsidie ter bevordering van culturele, sportieve en sociale activiteiten' van het Ministerie van Maatschappelijke Integratie en verdeelt deze. Zo kan het OCMW een groot deel tussenkomen in de kosten voor bovenvermelde activiteiten (bv. entreegeld voor een film in het Cultuurcentrum, het lidgeld voor het aansluiten bij een vereniging, enz.).

3.2 Tewerkstelling

- Bornem heeft een lage werkloosheidsgraad. Van de groep werklozen maken vrouwen en oudere werklozen het grootste deel uit.

- In Bornem hebben reeds verschillende tewerkstellingsdiensten de krachten gebundeld om zo veel mogelijk mensen aan het werk te helpen: OCMW, VDAB, PWA, enz. Elke maand is er tussen de verschillende diensten een cliëntoverleg. Daar komt bij dat het OCMW zich naast de werkwinkel bevindt, wat de communicatie tussen beide diensten uiteraard bevordert.
- Het is niet omdat Bornem een laag werkloosheidscijfer heeft, dat we geen aandacht willen besteden aan een tewerkstellingsbeleid. Door de waaier aan recreatiemogelijkheden en het vele groen waarop heel wat toeristen afkomen, kunnen we extra tewerkstellingsplaatsen creëren.
- Alhoewel er reeds heel wat activatiemaatregelen genomen zijn door de Vlaamse regering om de allochtone bevolking tewerk te stellen, hebben deze tot hiertoe weinig resultaat. Allerhande oorzaken liggen hiervan aan de basis.

3.3 Levenskwaliteit

- De groep van senioren wordt steeds groter; de zogenaamde vergrijzing: net zoals in heel Vlaanderen, stijgt ook in Bornem het aantal 60-plussers. Op dit moment maakt deze groep 22% van de Bornemse bevolking uit, of 4254 personen. Het grootste deel hiervan is de categorie 66 t.e.m. 80 jaar, maar de groep van 81 t.e.m. 100 jaar telt ook zo'n 645 personen.
- We weten dat 'de' senioren een verzamelterm is voor iedereen die de leeftijd van 55 jaar heeft bereikt. Dit betekent dat er minstens twee generaties senioren zijn: in dit verband spreekt men van medioren en senioren en tussen beide groepen zijn er grote verschillen. In het uitstippelen van een ouderen(participatie)beleid moeten we hier dan ook rekening mee houden.
- Omdat de groep van ouderen steeds groter wordt, en de meeste ouderen zolang mogelijk in hun vertrouwde omgeving willen blijven, zijn er ook meer personen die dienen verzorgd te worden. Rust- en verzorgingstehuizen behoren tot de mogelijkheden om ouderen te verzorgen, maar dit is een dure oplossing. Gelukkig zijn er ook nog andere alternatieven zoals bijvoorbeeld mantelzorg, thuiszorg, thuisverpleging, ... De uitdaging voor de toekomst voor Vlaanderen, en dus ook voor Bornem, is het uitbreiden en verbeteren van deze alternatieven, en tegelijkertijd de zelfredzaamheid van ouderen te verhogen en vereenzaming of sociale uitsluiting tegen te gaan.
- Ook voor personen met een handicap is het belangrijk om zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving te kunnen blijven. In het verleden organiseerden OCMW en gemeente samen het project 'Bornem verlegt grenzen'. Dit project heeft voor een aantal veranderingen gezorgd: betere toegankelijkheid en infrastructuur van gebouwen voor personen met een handicap, bewustwording bij kinderen en

volwassenen van de problemen waar personen met een handicap mee te maken krijgen, het opstarten van een vrijwilligerswerking om deze personen te ondersteunen, vrijetijdsaanbod van de verschillende gemeentelijke diensten waar personen met een handicap aan kunnen participeren, enz.

- Bornem beschikt over twee rust- en verzorgingstehuizen. Op dit moment hebben beide rusthuizen samen 168 plaatsen. Beide hebben samen een wachtlijst van zo'n 50 personen; er is dus een tekort aan plaatsen. Het programmacijfer voor de gemeente Bornem bedraagt 221, wat een beduidend hoger aantal is dan het bestaande cijfer. In Bornem zouden dus nog plaatsen kunnen bijkomen, maar voor het toekennen van het aantal plaatsen, wordt rekening gehouden met het cijfer van de zorgregio. Deze regio bestaat uit de gemeenten: Schelle, Niel, Puurs, St.-Amands, Kruibeke, Temse, Hamme, Aartselaar, Boom, Hemiksem, Rumst en Willebroek. Het zijn uit dit lijstje vooral Aartselaar en St.-Amands die grote hapen wegnemen uit het aantal plaatsen. Als men de optelsom maakt van de bestaande plaatsen in de zorgregio, dan komt men zelfs aan een 'overschot' van 95 bedden. Daardoor mag Bornem geen plaatsen meer bij creëren. Maar het probleem is dat de inwoners van Bornem niet naar een rusthuis van een andere gemeente gaan: tussen sommige gemeenten en Bornem ligt een natuurlijke grens (de Schelde) die men gewoonlijk niet overschrijdt. Andere zijn te ver en veel ouderen willen in de gemeente blijven waar ze altijd gewoond hebben. De inwoners van Mariekerke gaan dikwijls op zoek in St.-Amands naar een mogelijke opname omdat Mariekerke grenst aan Sint-Amands, maar St.-Amands hanteert de regel 'eigen inwoners eerst' zodat inwoners van Bornem daar weinig of geen kans maken.
- Er is niet enkel nood aan meer plaatsen in rust- en verzorgingstehuizen, maar ook aan dagopvang en kortverblijf voor ouderen.
- De allochtone ouderen zijn in de huidige samenleving vaak een vergeten groep, toch zal deze groep in de toekomst - net zoals de groep van oudere autochtonen - eveneens aangroeien. Zij kunnen nu nog vaak op hun kinderen rekenen om hen te verzorgen, of ze wonen zelfs vaak bij hun kinderen in. Maar daar de groep van allochtonen ook meer en meer 'verwesterd', zullen de allochtone ouderen steeds minder en minder opgevangen worden door hun kinderen. Daar komt bij dat deze ouderen vaak de Nederlandse taal niet machtig zijn en nog steeds in de cultuur van het land van herkomst leven; zij kwamen immers naar België als gastarbeiders met de bedoeling na een tijd terug te gaan naar hun land. Ook voor deze groep is dus nood aan aangepaste verzorgings- en opvanginitiatieven.

3.4 Wonen

- Het OCMW van Bornem beschikt over een aantal seniorenwoningen, gelegen in de 'Bremwijk'. Deze wijk is vrij ver van het centrum en is aan vernieuwing toe. In

de toekomst zal deze wijk attractiever moeten gemaakt worden om aan de huidige noden te voldoen.

- Op dit moment is er in Bornem-centrum reeds een aangepast aanbod aan woningen (appartementen en serviceflats) voor senioren. In de verschillende deelgemeenten vinden we zeer weinig aangepaste woningen terug. Senioren zijn nu dus bijna verplicht om te verhuizen naar Bornem-centrum, terwijl ze dikwijls in hun deelgemeente willen blijven wonen.
- Als senioren willen verhuizen is dit om allerlei redenen: ze wonen in te grote en ongemakkelijke huizen: te veel kamers, trappen, enz., hoe groter het huis, hoe hoger de verwarmings- en electriciteitskosten, sommige senioren voelen zich niet veilig wanneer ze alleen wonen... Kortom: vele woningen zijn niet meer aangepast aan hun behoeften. Vaak zijn deze woningen ook nog eens op enige afstand van het centrum gelegen; voor diegenen die minder mobiel zijn geeft dit vaak problemen.
- Het is een algemene evolutie in vele Vlaamse gemeenten en steden dat de koop- en huurprijzen van woningen/appartementen almaar stijgen. In Bornem is dit ook het geval. Mensen met een lager inkomen hebben het hierdoor moeilijk in Bornem een woning te huren of te kopen die betaalbaar is: veel nieuw - samengestelde gezinnen (vaak één - oudergezinnen) en jonge gezinnen wijken dan ook uit naar andere gemeenten.

3.5 Gezondheid

- Vanuit de Vlaamse overheid worden gemeenten en steden gestimuleerd om vooral aan preventieve gezondheidszorg te doen. Daarom zijn er in de verschillende arrondissementen LOGO's (lokaal overleg gezondheidsopvoeding) opgericht die de Vlaamse steden en gemeenten helpen in het uitwerken van een preventief gezondheidsbeleid. In het verleden heeft de gemeente reeds samengewerkt met LOGO Mechelen voor bepaalde acties en zal dit in de toekomst blijven doen: een nieuw samenwerkingsakkoord met LOGO werd reeds afgesloten.
- De gemeente Bornem heeft een drugpreventieplatform opgericht dat de gemeentelijke jeugddienst, een aantal scholen, de politie, het jeugdhuis, een aantal jeugdverenigingen e.d. bundelt. Samen werken zij aan preventie van verslaving. We stellen vast dat bepaalde belangengroepen geen lid zijn van dit platform: bijvoorbeeld seniorenverenigingen (we denken dan aan medicatiemisbruik bij ouderen) en allochtone verenigingen.
- Er is vraag naar meer initiatieven voor beweging/sport voor senioren.

3.6 Gezin

- Een veranderende gezinssamenstelling: door het toenemend aantal echtscheidingen, zijn er steeds meer één - oudergezinnen. Ook in Bornem is dit het geval. Aan deze gezinnen hun noden wordt vaak niet tegemoetgekomen.
- Al enkele jaren hebben de kinderopvang van het OCMW, publieke en private organisaties voor kinderopvang en enkele gemeentelijke diensten (sportdienst, jeugddienst, cultuurdienst en bibliotheek) een overleg op het vlak van opvang en vrije tijd van kinderen: het Lokaal Overleg Kinderopvang. Op deze manier is er een gestructureerd overleg tussen alle diensten en organisaties op het vlak van kinderopvang mogelijk. Er is ook een goede samenwerking tussen andere opvanginitiatieven in Bornem.
- Omdat er veel één-oudergezinnen zijn, maar ook omdat in vele gezinnen beide partners uit werken gaan, is er steeds meer vraag naar geschikte kinderopvang. Vanuit het Lokaal Overleg Kinderopvang stelde men het volgende vast:
 - in Bornem is er voldoende kinderopvang voor de groep van 0 tot 3 jaar; op sommige momenten zijn er wel wachtlijsten voor deze kinderen, op sommige niet: het is moeilijk deze schommelende evolutie in te schatten
 - er is een folder gemaakt waarin een overzicht gegeven wordt van alle mogelijke kinderopvang; men overweegt dit overzicht op te nemen in de website van de gemeente
 - er is regelmatig vraag naar kinderopvang voor kinderen met een handicap; deze kinderen kunnen terecht bij de 'gewone' buitenschoolse- of vrijetijdsopvanginitiatieven
 - er is vraag naar opvang voor tieners van 12 t.e.m. 14 jaar
 - de 2,5- tot 3-jarige kinderen hebben nog nood aan een middagdut, maar het is moeilijk dit te organiseren, zowel voor de OCMW-kinderopvang als voor de privé-initiatieven, vooral wegens gebrek aan werkkrachten
- Sinds september 2004 bezit Bornem een speltheek. Dit initiatief kwam vanuit het Lokaal Overleg Kinderopvang. Enkel onthaalmoeders, scholen, jeugdbewegingen, enz. konden speelgoed ontlenen. De speltheek draait op vrijwilligers, maar had om allerlei redenen zeer weinig leden. Door allerlei problemen gingen de deuren van de speltheek een tijdje dicht. In januari 2006 gaat de speltheek terug open; alle inwoners van Bornem zullen dan speelgoed kunnen ontlenen.

3.7 Mobiliteit

- Als we willen tegemoet komen aan de nood om mensen zolang mogelijk in hun woning te laten wonen, moeten we alternatieven uitbouwen die hierin steun kunnen bieden. Een aantal senioren heeft in dit verband reeds een boodschappendienst vernoemd. De kleine buurtwinkels verdwijnen en velen van de senioren beschikken

niet over een wagen om boodschappen te doen in de verder gelegen supermarkten.

- Daar de groep van ouderen steeds groter wordt, is er ook meer nood aan mobiliteitsinitiatieven. Op dit moment is er reeds de Minder Mobielen Centrale en de belbus. In de toekomst zullen de bestaande initiatieven verbeterd en uitgebreid moeten worden om tegemoet te komen aan de vraag.

3.8 Communicatie en participatie

- De voorzieningen die er voor senioren zijn (bv. thuiszorg, serviceflats...) zijn bij de senioren niet genoeg gekend. Als men ze niet kent, kan men er ook geen gebruik van maken.
- Er is nood aan een informatie- en meldpunt voor senioren: hier kunnen senioren dan terecht met al hun vragen. Het dienstencentrum en de LSB-coördinator zijn het informatie- en meldpunt voor senioren in Bornem.
- Bornem heeft een seniorenraad. Deze komt om de twee à drie maand samen. In deze raad zetelen vertegenwoordigers van allerlei seniorenorganisaties zoals bv. KBG, oud-strijdersverenigingen, enz. Op de seniorenraad is de schepen van senioren aanwezig. Het is de bedoeling dat er tijdens de vergadering suggesties gedaan worden naar het beleid toe en dat de schepen de leden van de raad informeert over bepaalde acties, beleidsplannen e.d.
In het kader van het nieuwe decreet van ouderenparticipatiebeleid en n.a.v. de wissel op gemeentelijk vlak door de gemeenteverkiezingen van 2006, zal de werking van de seniorenraad in de toekomst herbekeken worden opdat deze raad het ouderenbeleid meer zou kunnen ondersteunen.
- In Bornem zijn er buiten de seniorenraad nog andere adviesraden: o.a. sportraad, jeugd raad, cultuurraad, ... N.a.v. de samenwerking van gemeente en OCMW en de participatie van de lokale actoren en de bevolking, is het aangewezen de structuur en werking van deze raden te herbekijken.
- De huidige samenleving evolueert zeer snel, vooral op technologisch vlak (GSM met camera, internet, I-pod, digitale camera's, enz.) Al deze snufjes brengen veel comfort met zich mee, maar toch kan iedereen hier niet van genieten; een aantal mensen valt uit de boot. De huidige communicatie vanuit de gemeente en het OCMW houdt hier te weinig rekening mee: niet iedereen kan goed lezen, niet iedereen heeft internet thuis, enz. De (sociale) dienstverlening is op dit moment dan ook niet voor iedereen toegankelijk omdat men de verkeerde communicatiekanalen gebruikt voor bepaalde doelgroepen.
- De groep van allochtone personen in Bornem is klein, maar relatief onbekend.

Daardoor heeft men weinig zicht op deze bevolkingsgroep. We weten bijvoorbeeld dat er ongeveer 47 personen zijn van Turkse nationaliteit, maar we weten ook dat er een groep is die de Belgische nationaliteit heeft, wat betekent dat de groep van Turken eigenlijk groter is. Verder weten we ook weinig over bevolkingsspreiding, leeftijdssamenstelling en voorzieningen van/voor deze groep. Willen we meer te weten komen over deze bevolkingsgroep, zal men met deze groep moeten communiceren en samenwerken met organisaties die op dit vlak enige deskundigheid verworven hebben.

- Het OCMW van Bornem heeft een samenwerkingsakkoord afgesloten met de OCMW's van Puurs, Willebroek en Sint-Amands om oplossingen uit te werken voor grensoverschrijdende problemen (bv. wonen, gezinszorg...). N.a.v. het LSB-plan zal met de naburige OCMW's nog meer moeten samen gewerkt worden.

Inleiding

Een visie is het beeld dat het lokaal bestuur heeft over de toekomstige situatie m.b.t. het Lokaal Sociaal Beleid; een visie zegt waar men in de toekomst naar toe wil en communiceert de ambitie van het lokaal bestuur m.b.t. het Lokaal Sociaal Beleid en de waarden die daarbij belangrijk zijn.

1. Lokaal Sociaal Beleid in Bornem

In de gemeente Bornem is er een goed uitgebouwde sociale dienstverlening aanwezig. Dit is het gevolg van de samenwerking en communicatie tussen gemeente, OCMW en interlokale actoren.

Deze uitgebouwde dienstverlening en samenwerking zijn het resultaat van een bepaalde filosofie. Het is onmogelijk om als gemeente of/en OCMW elke mogelijke vorm van dienstverlening aan te bieden. Daarom stimuleert de gemeente dan ook alle initiatieven die uitgaan van anderen. De regel is: wat reeds bestaat, hoeft men niet opnieuw te creëren.

Dit was bijvoorbeeld het geval voor het dienstencentrum van het OCMW. In eerste instantie heeft men er niet voor gekozen om bijvoorbeeld vrijetijdsactiviteiten aan te bieden omdat er in de gemeente reeds een aanbod was: in het cultuurcentrum werden al diverse activiteiten georganiseerd, door o.a. de verschillende seniorenverenigingen (zoals bv. KBG). Senioren die interesse hebben voor deze activiteiten worden door de centrumleidster dan ook doorverwezen. Met de uitbreiding van het dienstencentrum wordt het aanbieden van activiteiten wel herbekeken, maar het is zeker niet de bedoeling in concurrentie te gaan met het Cultuurcentrum of de seniorenverenigingen.

Het kan ook niet de bedoeling zijn dat de gemeente of het OCMW in hun aanbod gaan concurreren met private initiatieven. Dit stimuleert de samenwerking niet en het is veel minder efficiënt.

Enkel door samen te werken, kan men een op elkaar afgestemde dienstverlening creëren. Hieruit volgt dan ook onze visie op Lokaal Sociaal Beleid.

2. Visie op Lokaal Sociaal Beleid

“Door een open communicatie willen we ervoor zorgen dat er een goede samenwerking is tussen alle welzijnsactoren in de gemeente Bornem. Deze samenwerking moet resulteren in een dienstverlening waarin alle inwoners van Bornem hun weg vinden en waar iedereen een beroep op kan doen.”

- o open communicatie: we willen alles bespreekbaar houden

- o samenwerking: door samen te werken weten de verschillende actoren van elkaar waar ze mee bezig zijn, gaat men niet met elkaar in concurrentie, en wordt de nood aan nieuwe en betere initiatieven zichtbaar
- o alle actoren: gemeentediensten, OCMW, verenigingen, organisaties en diensten op publiek en privé-vlak
- o een dienstverlening waar iedereen een beroep op kan doen: een toegankelijke dienstverlening is een dienstverlening die iedereen bereikt en die tegemoet komt aan de specifieke vraag van iedereen

Inleiding

Het opzetten van een 'Sociaal Huis' is één van de verplichtingen van het decreet Lokaal Sociaal Beleid, maar het concept van het 'Sociaal Huis' is een moeilijk gegeven voor vele steden/gemeenten.

Voor het uiteindelijke decreet er kwam, had de Vlaamse regering gesuggereerd dat het Sociaal Huis ook daadwerkelijk een 'huis' moest zijn: een fysiek gebouw waarin alle gemeentelijke/stedelijke welzijnsorganisaties konden terug gevonden worden. Op dit voorstel is men later terug gekomen, daar het op heel wat weerstand gestoten is van de Vlaamse gemeenten en steden: een nieuw en groots complex opzetten is immers zeer duur en niet steeds opportuun, het vergt heel wat (re)organisatie en sommige gemeenten/steden bevorderden de samenwerking tussen de verschillende welzijnsactoren op een andere manier.

Daarom heeft men nu geopteerd voor een 'concept' met een loket-, info- en doorverwijsfunctie (zie ook bijlage 1); dit hoeft dan niet meer niet noodzakelijk een gebouw te zijn.

Het Sociaal Huis moet door elke Vlaamse stad en gemeente gerealiseerd zijn tegen het jaar 2007.

1. Geen nieuw gebouw, wel een betere samenwerking en meer coördinatie

In Bornem hebben we ervoor geopteerd - net zoals vele gemeenten - om geen nieuw fysiek gebouw neer te planten. Dit om de volgende redenen:

- gemeentehuis en OCMW bevinden zich op wandelafstand van elkaar
- OCMW en werkwinkel zijn gevestigd in hetzelfde gebouw
- in het gebouw van het OCMW zijn alle diensten van het OCMW gevestigd: de sociale dienst, de dienst thuiszorg, de kinderopvang, het dienstencentrum en lokaal sociaal beleid
- het strijkatelier, een project van het OCMW, bevindt zich op loopafstand van het OCMW en naast het strijkatelier is het Centrum voor Beroepsopleiding (CBO) De Ploeg. Boven het Strijkatelier bevindt zich het Lokaal Opvanginitiatief (LOI) voor vluchtelingen.
- in het Cultuurcentrum is niet alleen de cultuurdienst gevestigd, maar ook het Centrum Basiseducatie, de jeugddienst, het JIP, de wereldwinkel, de wereldconsulent en de bibliotheek; daar komt bij dat het Cultuurcentrum ook een aantal zalen e.d. ter beschikking heeft voor sportbeoefening, vrijetijdsbesteding en lokalen om o.a. te vergaderen, vorming te geven, enz.
- aan het gemeentehuis wordt een nieuw vleugel gebouwd om een aantal diensten van de gemeente samen te laten zitten: o.a. de dienst ruimtelijke ordening, de dienst mobiliteit en de dienst milieu

- het gebouw van de serviceflats bevindt zich op wandelafstand van het OCMW-gebouw; in de toekomst worden er een aantal serviceflats bijgebouwd en in dit nieuwe complex zal een uitbreiding van het huidige dienstencentrum van het OCMW voorzien worden

De verschillende diensten die er momenteel zijn, bevinden zich dus reeds in één gebouw, of ze bevinden zich zeer dicht bij elkaar en zijn reeds op elkaar afgestemd.

2. De coördinator Lokaal Sociaal Beleid: info-, loket- en doorverwijsfunctie in een notendop

De LSB-coördinator is niet enkel aangesteld voor het opstellen van het LSB-plan, zij heeft ook een andere functie: nl. het coördineren van verschillende welzijnsprojecten, de sociale dienstverlening optimaliseren in de gemeente,.... Hierdoor is zij op de hoogte van de werking van de verschillende welzijnsorganisaties, -instellingen, -diensten en -verenigingen die zich in Bornem en omstreken bevinden. Zij kan op deze manier een goed overzicht behouden op wat er leeft op het vlak van welzijn in de gemeente en kan zowel de lokale actoren coördineren als de lokale bevolking informeren en doorverwijzen. Ook op beleidsmatig vlak is zij een aanspreekpunt.

Haar bureau is centraal gelegen in het OCMW, wat haar functie als brugfiguur tussen gemeente en OCMW vergemakkelijkt.

3. De lokale actoren en het Sociaal Huis

Het Sociaal Huis wordt een centrum van informatie en doorverwijzing. Vanzelfsprekend is dit in samenwerking met de lokale actoren, want inwoners van Bornem willen nu juist informatie over deze lokale actoren en zullen naar hen doorverwezen worden.

Het Sociaal Huis zal dan ook een plaats waar alle lokale actoren vertegenwoordigd zijn, afgestemd worden op elkaar en gecoördineerd worden.

Inleiding

Eén van de verplichtingen van het Decreet Lokaal Sociaal Beleid is de samenwerking tussen OCMW en gemeente voor het opstellen van het LSB-plan. Voor de gemeente Bornem was dit geen al te zware opgave, en wel om twee redenen:

- er is reeds lang een traditie van samenwerking tussen OCMW en gemeente; getuige daarvan zijn de huidige diverse samenwerkingsverbanden
- sinds mei 2005 hebben gemeente en OCMW een LSB-coördinator aangesteld die fungeert als brugfiguur tussen OCMW en gemeente

Dit maakt dat Bornem op het terrein van samenwerking al verder staat dan de meeste gemeenten/steden in Vlaanderen.

Er is slechts één persoon, nl. de LSB-coördinator, die de eindverantwoordelijkheid draagt voor het opstellen en uitvoeren van het LSB-plan, onder supervisie van de plangroep LSB.

1. Samenwerking m.b.t. het Lokaal Sociaal Beleidsplan

1.1 De plangroep voor het Lokaal Sociaal Beleid

De plangroep van het LSB is samengesteld uit een afvaardiging van zowel gemeente als OCMW:

1. de burgemeester
2. de schepenen van jeugd, welzijn en ontwikkelingssamenwerking
3. de schepenen van toerisme, cultuur en senioren
4. de voorzitter van het OCMW
5. de gemeentesecretaris
6. de secretaris van het OCMW
7. de LSB-coördinator

De plangroep geeft feedback aan de LSB-coördinator en stuurt het LSB-plan bij. De LSB-coördinator roept de plangroep samen.

1.2 Samenwerking plangroep, OCMW-diensten en gemeentelijke diensten

Omdat er vanzelfsprekend een aantal zaken van de verschillende gemeentelijke beleidsplannen kunnen opgenomen worden in het LSB-plan, is het noodzakelijk dat de verschillende gemeentelijke diensten en OCMW-diensten samen werken met de plangroep.

Enkel op deze manier kunnen we een integraal en inclusief welzijnsbeleid ontwikkelen waarmee we de verschillende beleidsplannen van OCMW en gemeente op elkaar afstemmen.

2. Inventaris van de huidige samenwerking tussen gemeente en OCMW

2.1 Samenwerkingsverbanden

- infrastructuur
 - Het OCMW benut een gebouw (Hemelhof) dat eigendom is van de gemeente.
 - Het 'Autonoom Gemeentebedrijf' heeft onder zijn patrimonium verschillende gebouwen die in gebruik zijn door het OCMW (bv. het gebouw van de kinderopvang van Bornem, de serviceflats...).
 - De spelothek is een gemeentelijke dienst, gehuisvest in het gebouw van de OCMW-kinderopvang van Bornem-centrum.

- technische dienst
 - Zowel de technische dienst van de gemeente, als de technische dienst van het OCMW staan in voor het onderhoud van een deel van het patrimonium van het OCMW, zoals o.m. voor het onderhoud van de seniorenwijk, onderhoud rond het Hemelhof en het onderhoud van het plantsoen van de verschillende kinderopvangcentra.
 - Kleine klussen in en voor het OCMW worden uitgevoerd door de eigen klusjesdienst van het OCMW, maar indien dit onderhoudspersoneel geen klussen heeft voor het OCMW, wordt dit ingeschakeld in de gemeentediensten. Voor meer gespecialiseerde klussen doet het OCMW beroep op vaklui van de gemeente.
 - De technische dienst van het OCMW springt voor welbepaalde zaken de technische dienst van de gemeente bij (bv. hulp bij grote manifestaties).
 - De supervisie van de klusjesdienst van zowel OCMW als gemeente, gebeurt door de gemeente.
 - Eén maal per maand is er overleg tussen het hoofd van de technische dienst van de gemeente en de technische dienst van het OCMW.

- ICT-dienst
 - Gemeente en OCMW maken gebruik van gemeenschappelijke hardware en gelijklopende software-programma's en voorzien simultaan in onderling overleg in uitbreiding en/of aanpassing hiervan.
 - Het personeel van het OCMW kan steeds beroep doen op de ICT-medewerkers van de gemeente indien er een probleem is met de PC's e.d.
 - Een personeelslid van de gemeentelijke ICT-dienst is veiligheidsconsulent voor de kruispuntbank van het OCMW.
 - Een personeelslid van de ICT-dienst maakte het digitaal loket voor de kinderopvang van het OCMW aan.

- personeel

- Eén van de maatschappelijk assistenten van de sociale dienst van het OCMW is vertrouwenspersoon in het kader van de preventie tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, zowel voor het personeel van het OCMW, als de gemeente.
- Beide besturen hebben één en dezelfde gemeentelijke sociale dienst (SODIBO) voor hun personeel die aan elk personeelslid van beide besturen precies dezelfde gunsten waarborgt.
- Tussen personeelsleden van het OCMW en de gemeente zijn er regelmatig contacten voor de materie waarvoor men bevoegd is.
- Voor personeel van gemeente en OCMW is er één gezamenlijk overlegcomité van vakbonden.
- Het OCMW en de gemeente doen beroep op dezelfde preventie-adviseur en geneeskundige dienst.
- Het personeel van de gemeente en het personeel van het OCMW beschikken over hetzelfde arbeidsreglement en hetzelfde arbeidsstatuut.
- Er is één gezamenlijk personeelsfeest voor het personeel van de gemeente en het OCMW.

- communicatie

- o interne communicatie

- De communicatiedienst en de adjunct - coördinator van de kinderopvang van het OCMW verzorgen samen de communicatie tussen OCMW en gemeente.
- OCMW-drukwerk gebeurt in de gemeentelijke drukkerij en met gemeentepersoneel.
- OCMW en ICT-dienst werken samen aan het vernieuwen van de gemeentelijke website.
- In het verleden deden bepaalde personeelsleden van OCMW en gemeente een gezamenlijk onderzoek naar communicatie (zowel intern als extern).
- De stuurgroep communicatie van gemeente en OCMW bestaat uit personeelsleden en ambtenaren van OCMW en gemeente.
- OCMW en gemeente doen beroep op dezelfde studiedienst om hun interne en externe communicatie te verbeteren.
- Het personeel van OCMW en gemeente vergaderen samen indien men moet overleggen over een gemeenschappelijk onderwerp.

- o externe communicatie

- Indien het OCMW een persbericht wil verspreiden, wordt het doorgegeven aan de communicatiedienst van de gemeente die de eindredactie doet.
- De brochures van de verschillende OCMW-diensten worden gefinaliseerd door de communicatiedienst, op voorstel van de OCMW-diensten.

- De communicatiedienst van de gemeente stelt de informatie op die het OCMW wil verspreiden naar de bevolking toe en verspreidt deze ook via Bornem-info (2-wekelijks informatieblad) en Bornem-magazine (2-maandelijks informatiemagazine).
- De secretaris van het OCMW maakt deel uit van de redactieraad van de gemeente.
- OCMW en gemeente gebruiken dezelfde meldingskaarten voor de inwoners van Bornem; via deze kaarten kan men klachten neerschrijven of suggesties doen.
- Het personeel van OCMW en gemeente zetten regelmatig gezamenlijke acties op; een voorbeeld hiervan is de 'Kom op tegen kanker'-actie.

2.2 Overlegorganen en raden

Een aantal afgevaardigden, ambtenaren en personeelsleden van de gemeente en het OCMW zijn lid van verschillende overlegorganen, raden, e.d. (samen met andere lokale actoren):

- Gemeentelijk Overlegcomité: hierin zetelen o.a. de burgemeester, de gemeentesecretaris, de schepen van welzijn, de schepen van senioren, de OCMW-voorzitter, en OCMW-raadsleden.
- de Raad voor Maatschappelijk Welzijn van het OCMW: lid zijn o.a. de voorzitter en secretaris van het OCMW en de schepen van welzijn.
- De Algemene Vergadering van PWA: hierin zetelen o.a. OCMW-voorzitter, burgemeester en schepen van welzijn.
- Overlegcomité vakbonden: hierin zetelen o.a. een maatschappelijk assistent van de sociale dienst van het OCMW en een personeelslid van de cultuurdienst.
- Welzijnsraad: lid zijn o.a. schepen van welzijn, schepen van senioren, OCMW-secretaris, OCMW-voorzitter, dienstencentrumleidster OCMW, cultuurbeleidscoördinator, mobiliteitsambtenaar en LSB-coördinator.
- Lokaal Overleg: hierin zetelen o.a. de schepen van welzijn, OCMW-voorzitter, OCMW-secretaris, sportdienst, jeugddienst, cultuurdienst, bibliotheek, kinderopvang OCMW en LSB-coördinator.

2.3 Samenwerking tussen OCMW en gemeentelijke diensten voor het realiseren van projecten

- In het verleden was er reeds samenwerking tussen verschillende gemeentelijke diensten en het OCMW (samen met andere lokale actoren) om bepaalde projecten te realiseren:

- 'Bornem verlegt grenzen': project m.b.t. het verhogen van de toegankelijkheid van infrastructuur en gebouwen voor personen met een fysieke handicap, bewustmaking van problemen die mensen met een handicap ondervinden, samenbrengen van personen met en zonder handicap, opstarten van een vrijwilligerswerking voor personen met een handicap... Voor dit project was er samenwerking tussen o.a. dienstencentrum OCMW, jeugddienst, mobiliteitsdienst, sportdienst, cultuurdienst, communicatiedienst
 - speltheek: samenwerking tussen schepen van welzijn, jeugddienst en OCMW-kinderopvangdienst
 - de werkwinkel (zie ook bijlage 1)
 - communicatieproject
 - de 'Grote Leerdag': samenwerking van o.a. de diensten die lid zijn van het Cultuuroverleg (o.a. dienstencentrum, cultuurdienst, jeugddienst, bibliotheek) om inwoners te informeren over het 'leer' aanbod in de gemeente
 - de welzijnsbeurs: samenwerking tussen verschillende gemeente- en OCMW-diensten
 - acties vanuit het LOGO Mechelen (zie ook bijlage) in samenwerking met OCMW- en gemeentelijke diensten
- Op bepaalde vlakken is er reeds jaren een vertrouwde samenwerking:
 - sportkampen: samenwerking OCMW-kinderopvang en sportdienst
 - speelpleinwerking: samenwerking kinderopvang en jeugddienst
 - drugpreventieplatform: samenwerking tussen o.a. jeugddienst, schepen van welzijn, OCMW en LSB-coördinator (zie ook bijlage)
 - de verschillende gemeentelijke adviesraden (sportraad, seniorenraad, cultuurraad, jeugdraad, ...) waarin ook verschillende ambtenaren/personeelsleden van OCMW en gemeente zetelen
 - lokaal Overleg Kinderopvang: samenwerking tussen o.a. schepen van welzijn, OCMW-secretaris en -voorzitter, OCMW-kinderopvang, sportdienst, jeugddienst, cultuurdienst, bibliotheek en LSB-coördinator
 - Stuurgroep communicatie: samenwerking OCMW-secretaris en -voorzitter, communicatiedienst gemeente, burgemeester, gemeentesecretaris, cultuurdienst en LSB-coördinator
 - Cultuuroverleg: samenwerking jeugddienst, cultuurdienst, bibliotheek, dienstencentrum OCMW en LSB-coördinator
 - Welzijnsraad: lid zijn o.a. OCMW-secretaris en -voorzitter, mobiliteitsambtenaar van de gemeente, cultuurbeleidscoördinator van het Cultuurcentrum en LSB-coördinator
 - Forum Lokale Werkgelegenheid: lid zijn o.a. de burgemeester en OCMW-voorzitter

3. Het nieuwe Gemeentedecreet⁷

3.1 Algemeen

Op 6 juli 2005 nam het Vlaams Parlement het nieuwe Gemeentedecreet aan. Het decreet is het begin van een nieuwe regeling voor de steden en gemeenten in Vlaanderen. Het vertrekt van het principe dat de gemeenten zelf de verantwoordelijkheid hebben over de organisatie en de financiering van hun bestuur. Het idee van lokaal maatwerk (*lokaal sociaal beleid*) is de rode draad doorheen het gemeentedecreet. De gemeenten krijgen dan ook meer autonomie waarbij rekening gehouden wordt met de lokale verschillen.

Het nieuwe Gemeentedecreet bevat een aantal artikels die betrekking hebben op de samenwerking van gemeente en OCMW. Daarom zal men bij het opstellen van het LSB-plan rekening moeten houden met dit decreet.

De belangrijkste artikels m.b.t. de samenwerking tussen gemeente en OCMW zijn:

- Vanaf 2012 moet de OCMW-voorzitter volwaardig lid zijn van het college van burgemeester en schepenen. Het doel van deze vernieuwing is een versterking van het lokaal beleid: vaak is het lokaal sociaal beleid versnipperd tussen gemeente en OCMW wat verwarring bij de bevolking creëert en de dienstverlening minder toegankelijk maakt. Wanneer de OCMW-voorzitter schepen is, zal het beleid doelmatig versterkt kunnen worden.
- Het personeel en de diensten van gemeente en OCMW zullen gemeenschappelijk kunnen ingezet worden.
- De gemeenten krijgen een grotere vrijheid om de personeelsformatie vast te stellen en te wijzigen.
- De gemeente moeten klachtenbehandeling organiseren en hun inwoners de kans geven voor het indienen van voorstellen tot verbetering.
- Het huidig aantal schepenen dat een stad of gemeente heeft, is het maximum aantal schepenen. Gemeenten kunnen dan kiezen of ze minder schepenen willen aanstellen. Op deze manier kan men bijvoorbeeld 1 of 2 OCMW-ondervoorzitters aanstellen om het dagelijks bestuur van het OCMW te versterken.
- Steden en gemeenten kunnen een participatief beleid uitbouwen: een beperkt deel van de gemeentemiddelen zal ter beschikking gesteld kunnen worden voor de realisatie van specifieke doelstellingen in bepaalde wijken en buurten van de gemeente.

3.2 Wat betekent het nieuwe Gemeentedecreet voor Bornem?

- De burgemeester en de OCMW-voorzitter zetelen nu reeds samen in het gemeentelijk overlegcomité. Hierdoor is het lokale sociaal beleid veel minder versnipperd. Wanneer de OCMW-voorzitter schepen zou worden, betekent dit dat het lokale sociaal beleid vanuit OCMW en gemeente, nog meer op elkaar zou kunnen afgestemd worden.

⁷ Informatie verkregen via website: www.vlaanderen.be

- Het personeel van gemeente en OCMW werkte reeds vaak en goed samen. Daar men door het nieuwe decreet het personeel gemeenschappelijk kan inzetten, en men vlotter de personeelsformatie zal kunnen wijzigen, kan het personeel van de gemeente en het OCMW flexibeler ingezet worden en kan er efficiënter gewerkt worden.
- De inwoners van Bornem zijn reeds vertrouwd met het systeem van de meldingskaarten. De kaarten kan men in het gemeentehuis en het OCMW verkrijgen: op de meldingskaarten kan men klachten neerschrijven, maar ook suggesties doen naar het beleid toe. Ook via de verschillende adviesraden en acties kunnen de inwoners van Bornem aan het beleid participeren.
- Op dit moment heeft Bornem 5 schepenen. In de toekomst kan men bepaalde bevoegdheden verschuiven, bijvoorbeeld naar de OCMW-voorzitter. Ook dit kan het beleid ten goede komen: het wordt uniformer en efficiënter.

Inleiding

De lokale actoren zijn alle aanbodverstrekkers op het vlak van (sociale) dienstverlening: diensten, organisaties, instellingen en verenigingen die in de gemeente en omstreken (Puurs, Sint-Amands, Willebroek, Mechelen) gevestigd zijn, of die er een plaatselijke afdeling hebben.

Om tot een lokaal gedragen en een degelijk LSB-plan te komen, is het niet voldoende dat enkel gemeente en OCMW samen werken. Ook deze lokale actoren dienen in het LSB-plan betrokken te worden. Zo vergroot men de kans op samenwerking in het beleid en kan de (sociale) dienstverlening beter op elkaar afgestemd worden. Vele diensten en organisaties werken op dit moment naast elkaar, of weten van elkaar niet welke dienst/hulpverlening de anderen aanbieden. Door alle lokale actoren bij elkaar te brengen kan men op langere termijn efficiënter gaan werken en wordt de dienstverlening toegankelijker voor diegenen die er beroep op doen.

Niet alleen de lokale actoren moeten betrokken worden in het LSB-plan. De bevolking dient eveneens aan het LSB-plan te participeren wil men een gedragen lokaal sociaal beleid creëren.

1. Participatie van lokale actoren

1.1 De welzijnsraad

Samenwerking met de lokale actoren is voor de gemeente Bornem altijd al belangrijk geweest; getuige daarvan de verschillende raden en lokale overlegorganen (zie ook hoofdstuk 4: samenwerking OCMW en gemeente).

Eén van de belangrijkste overlegorganen is de welzijnsraad. Hierin zetelen heel wat aanbodverstrekkers op het vlak van welzijn (voor meer uitgebreide informatie over deze lokale actoren: zie bijlage 2) :

- Huize 'De Steiger'
- Huize 'Eyckerheyde'
- 'Ter Linde' Revalidatiecentrum
- Opvanggezinnen BOWI
- Kind en gezin
- Gezinsbond
- Christelijke Mutualiteit
- Christelijke vakbond
- Socialistische mutualiteit
- Socialistische vakbond
- Liberale mutualiteit
- Liberale vakbond
- Onafhankelijke mutualiteit

- Rode Kruis
- St-Jozefkliniek
- Huisartsenvereniging Klein-Brabant
- Apothekersvereniging Klein-Brabant
- LOGO Mechelen
- Gemeentelijke seniorenraad
- Witgeel Kruis
- Thuisverpleging Mertens
- Thuisverpleging De Brug
- Thuisverpleging Somers
- Thuisverpleging Joos
- Thuisverpleging 'De Vlietoever'
- Thuisverpleging Van Hamme en Cie
- Onze Lieve Vrouw Tehuis
- Rustoord 'De Vlietoever'
- Ziekenzorg
- Reuma-Liga Klein-Brabant
- Hartvriendenkring
- Zelfhulpgroep 'Nooit opgeven'
- Contempo vzw
- Gezellige Woningen
- Kleine Landeigendom
- Eigen Woning
- Minder Mobielen Centrale
- Dienst mobiliteit gemeente Bornem
- Centrum Basiseducatie
- CBO 'De Ploeg'
- Cultuurdienst gemeente Bornem
- Dienstencentrum OCMW

Op de welzijnsraad zijn de voorzitter en secretaris van het OCMW aanwezig, alsook de schepenen van jeugd en welzijn, de schepenen van cultuur en senioren en de LSB-coördinator. De welzijnsraad gaat minstens 2 maal per jaar door en beschikt over een kleinere stuurgroep.

De bedoeling van de welzijnsraad is een overleg te creëren naar (sociale) dienstverlening toe. De leden worden op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen op het vlak van welzijn (zoals bv. de sociale kaart via internet) en kunnen voorstellen doen naar het (gemeentelijk) beleid toe.

1.2 Visie op participatie van de lokale actoren

De samenwerking met deze lokale actoren wensen we in de toekomst verder te zetten én te verbeteren. Door de lokale actoren te betrekken in het LSB-plan is dit mogelijk.

De welzijnsraad is hier het primaire orgaan voor: de raad bundelt reeds vele welzijnsorganisaties die op verschillende vlakken actief zijn.

2. Participatie van de bevolking

De beleidsmensen hebben kennis van zaken, de lokale actoren zijn professionals of vrijwilligers die op de hoogte zijn van wat er leeft in hun domein van de welzijnssector. Vanuit de provincie en vanuit de Vlaamse en federale regering krijgen de gemeenten en diensten opdrachten, moeten doelstellingen verwezenlijkt worden, enz.

Toch zijn er nog steeds hiaten in de sociale dienstverlening: de verschillende overheden komen dus niet altijd tegemoet aan de behoeften van de bevolking. Aangezien de bevolking zelf het beste weet waar de hiaten zich bevinden en wat haar behoefte is, is het dan ook noodzakelijk om de bevolking bij het LSB-plan te betrekken.

In het verleden heeft de gemeente Bornem al heel wat initiatieven genomen om de inwoners te betrekken bij het beleid: meldingskaarten, enquêtes, cultuurbabbels, open seniorenraad, enz.

Deze initiatieven hebben altijd al succes gekend en wensen we verder te zetten.

Toch was er vaak het gevoel dat niet iedereen bereikt werd: vaak nemen dezelfde mensen aan deze initiatieven deel en hoort men maar één stem; mondige mensen worden het vaakst gehoord. Aan de andere kant zijn er steeds bepaalde bevolkingsgroepen waar men zelden of nooit naar luistert, die geen stem hebben. Daar willen we in de toekomst verandering inbrengen: we willen nl. ook die groepen bereiken die minder mondig zijn; we willen de personen bereiken die eigenlijk nooit gehoord worden.

We willen zo veel mogelijk diverse personen horen, want dé bevolking bestaat niet: iedereen heeft andere behoeften en iedereen doet beroep op een andere dienstverlening.

Inleiding

Na het maken van de omgevingsanalyse, kunnen we een aantal actiepunten formuleren. Het is onze bedoeling deze actiepunten in de komende twee jaar verder uit te werken zodat we tegen 2008 een uitgebreid LSB-plan met een aantal strategische doelstellingen kunnen voorleggen.

1. Actieplan m.b.t. participatie van de lokale actoren en bevolking

1.1 Actie 1: de 'welzijnsbabbels'

We willen met een aantal mensen praten over 'welzijn'. Om ons te helpen met de uitwerking hiervan, contacteerden we een communicatiebureau.

Om te beginnen stellen we ons drie vragen:

- 1) Wat willen we te weten komen?
- 2) Hoe en wie willen we bevragen?
- 3) Wat zullen we met deze informatie doen?

1) Wat willen we te weten komen?

Langs de ene kant zijn deze babbels een verkenning: we willen te weten komen wat er leeft op het vlak van welzijn: problemen, hiaten in de hulpverlening, maar ook positieve zaken. Voor de vraagstelling baseren we ons grotendeels op de omgevingsanalyse. Ook zal er nadruk gelegd worden op samenwerking en betrokkenheid. We creëren ook ruimte voor ideeën en voorstellen.

Langs de andere kant zijn de babbels ook een inspraakmoment.

2) Hoe en wie willen we bevragen?

We willen een aantal leden van de welzijnsraad bevragen, maar ook niet-leden zoals bijvoorbeeld de pastoor, de maatschappelijk assistenten van de sociale dienst van het OCMW, leden van adviesraden (bv. leden van de seniorenraad, jeugdraad, enz.), leraren, diensthoofden van de verschillende gemeentelijke diensten; zogenaamde 'sleutelfiguren'. Daarnaast willen we de 'gewone' bevolking ook oproepen om deel te nemen aan de welzijnsbabbels. Deze twee groepen bevragen we apart.

Met de eerste groep van mensen doen we een telefonisch interview. We zullen een 10-tal personen bevragen die we een 5- à 6-tal vragen zullen stellen.

Uit de groep van de bevolking selecteren we een aantal personen op leeftijd, geslacht, woonplaats, beroep, enz. Omdat we niet weten hoeveel personen er op de babbels zullen afkomen, willen we toch in de mate van het mogelijke een aantal personen aanspreken waarvan we zeker zijn dat ze zullen komen. Deze personen

contacteren we via de OCMW- en gemeentelijke diensten. Het personeel kan dan mensen aanspreken die zij persoonlijk kennen, wat drempelverlagend werkt.

De gesprekken zullen geleid worden door de LSB-coördinator, begeleid door iemand van het communicatiebureau die tegelijkertijd een verslag zal maken. Het is de bedoeling dat de informatie die we krijgen samengevat en teruggekoppeld wordt naar iedereen die deelgenomen heeft aan de welzijnsbabbels zodat men weet dat er ook effectief iets gedaan wordt met de informatie.

We realiseren ons ten volle dat diegenen die we uitnodigen - zowel sleutelfiguren als bevolking - niet representatief zijn voor de gehele bevolking. Deze personen spreken vanuit hun eigen ervaring, sector en belangen, maar kunnen vanuit hun positie wel belangrijke informatie geven en nieuwe ideeën naar voren brengen.

3) Wat zullen we met deze informatie doen?

We willen deze informatie gebruiken om ons 2^e LSB-plan uit te stippelen. Door de welzijnsbabbels hopen we een aantal nieuwe zaken te vernemen m.b.t. de sociale dienstverlening en nieuwe ideeën op te doen.

1.2 Actie 2: Themagroepen vormen

Na de welzijnsbabbels zal de welzijnsraad zich splitsen in verschillende werkgroepen die elk een beleidsthema nader onder de loep zullen nemen. Het is de bedoeling dat er per beleidsonderdeel een strategisch plan wordt uitgewerkt dat kan opgenomen worden in het 2^e LSB-plan. In elke themagroep zal er een coördinator aangesteld worden; tussen de coördinatoren zal er regelmatig overleg plaats vinden.

1.3 Actie 3: Open seniorenraad

Daar de senioren een steeds meer belangrijke groep uitmaken, willen we in het lokaal sociaal beleidsplan ook een ouderenbeleidsplan mee opnemen. Daarom organiseren we een open seniorenraad.

1) Wat willen we te weten komen?

Hetgeen er leeft bij de senioren, wat voor hen belangrijke beleidsthema's zijn, waar zij problemen en tekorten in de hulpverlening ervaren, mogelijke voorstellen en ideeën om dit te verbeteren, enz.

2) Wie en hoe willen we bevragen?

We willen zo veel mogelijk senioren bevragen; dit betekent personen ouder dan 55 jaar. We willen ook veel jonge senioren betrekken, want dat is een groep die op dit moment vaak vergeten wordt of veréénzelvigd wordt met de oudere senioren.

De seniorenraad is het primaire orgaan om personen aan te spreken om mee te doen. Maar ook buiten de seniorenraad zullen senioren aangesproken worden, we schakelen hier de hulp voor in van de diverse welzijnsorganisaties.

3) Wat zullen we met deze informatie doen?

De informatie zal gebruikt worden voor het opstellen van het ouderenbeleidsplan, opgenomen in het LSB-plan.

1.4 Actie 4: Enquêtes bij de bevolking

We willen een enquêtering bij de bevolking uitvoeren. Om de vragen op te stellen, willen we samen werken met de verschillende gemeentelijke en OCMW-diensten. Op deze manier werken we efficiënter en hoeven de gemeentediensten voor hun beleidsplan niet nog eens een onderzoek te doen.

1) Wat willen we te weten komen?

We willen de mening weten van de Bornemse bevolking over de hulpverlening: waar ervaart zij tekorten, weet men waarvoor men waar moet zijn, enz.

We willen langs deze weg ook te weten komen of het nuttig is een welzijnsfonds te publiceren met informatie over de dienstverlening van Bornem en omstreken.

2) Wie en hoe willen we bevragen?

De Bornemse bevolking.

De enquêtes stellen we op met hulp van het communicatiebureau dat ook zal helpen bij de analyse. De organisatie moet ook nog bekeken worden samen met dit communicatiebureau.

3) Wat zullen we met de informatie doen?

Gebruiken om een 2e LSB-plan op te stellen.

2. Actieplan m.b.t. de samenwerking tussen gemeente en OCMW

2.1 Samenwerking gemeentehuis en OCMW

- OCMW en gemeente maken elk een volledige inventaris van de huidige samenwerking, én van hun eigen werking.
- Op basis van deze inventaris maken zowel het OCMW als de gemeente een SWOT-analyse van de samenwerking en de eigen werking.
- Na de SWOT-analyse zullen nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt worden om de dienstverlening beter op elkaar af te stemmen en toegankelijker te maken voor de bevolking.

2.2 Samenwerking plangroep Lokaal Sociaal Beleid met OCMW-diensten en gemeentelijke diensten

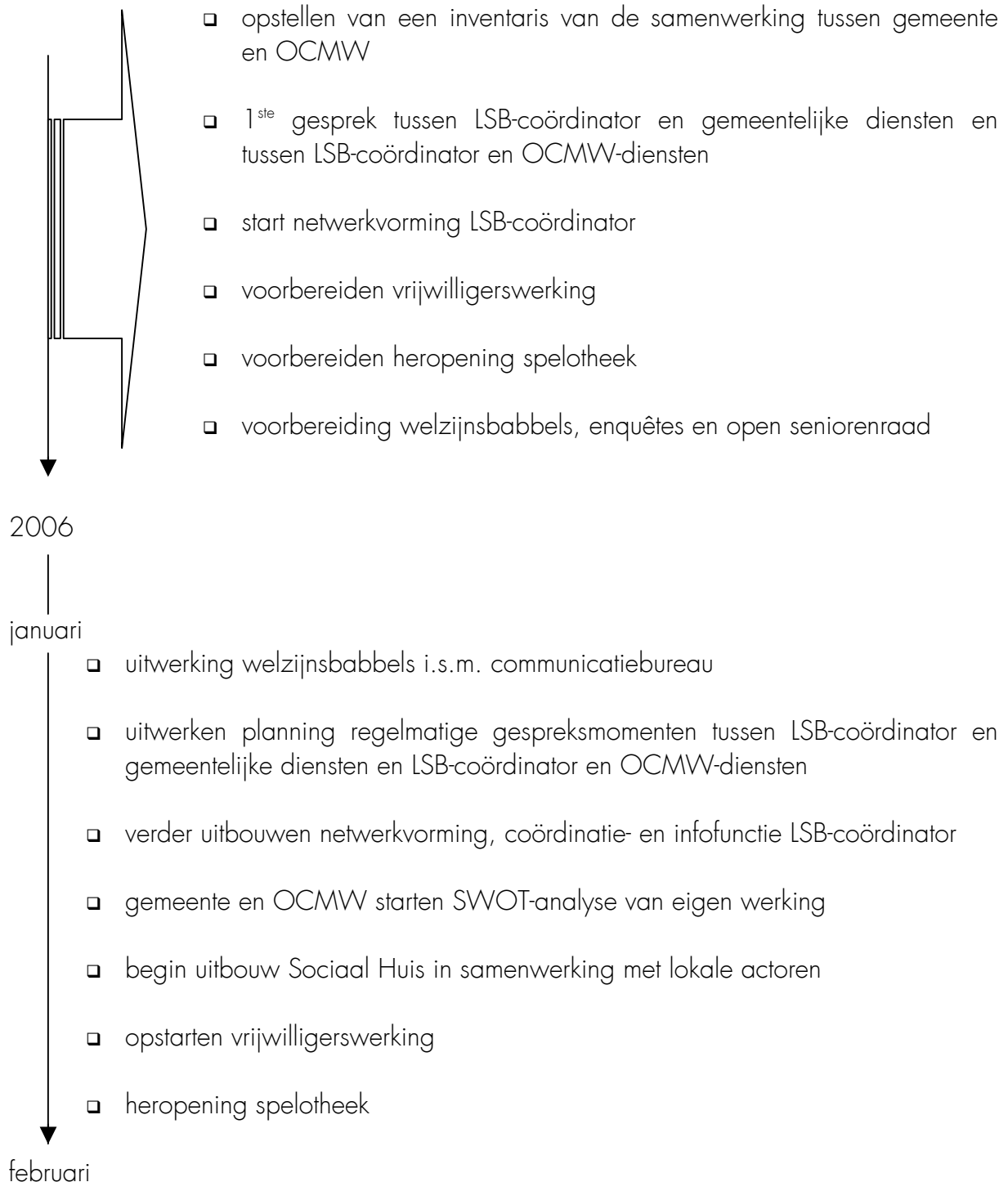
Aangezien er in de verschillende beleidsplannen van de verschillende gemeentelijke diensten een aantal doelstellingen werden opgenomen die te maken hebben met het LSB,

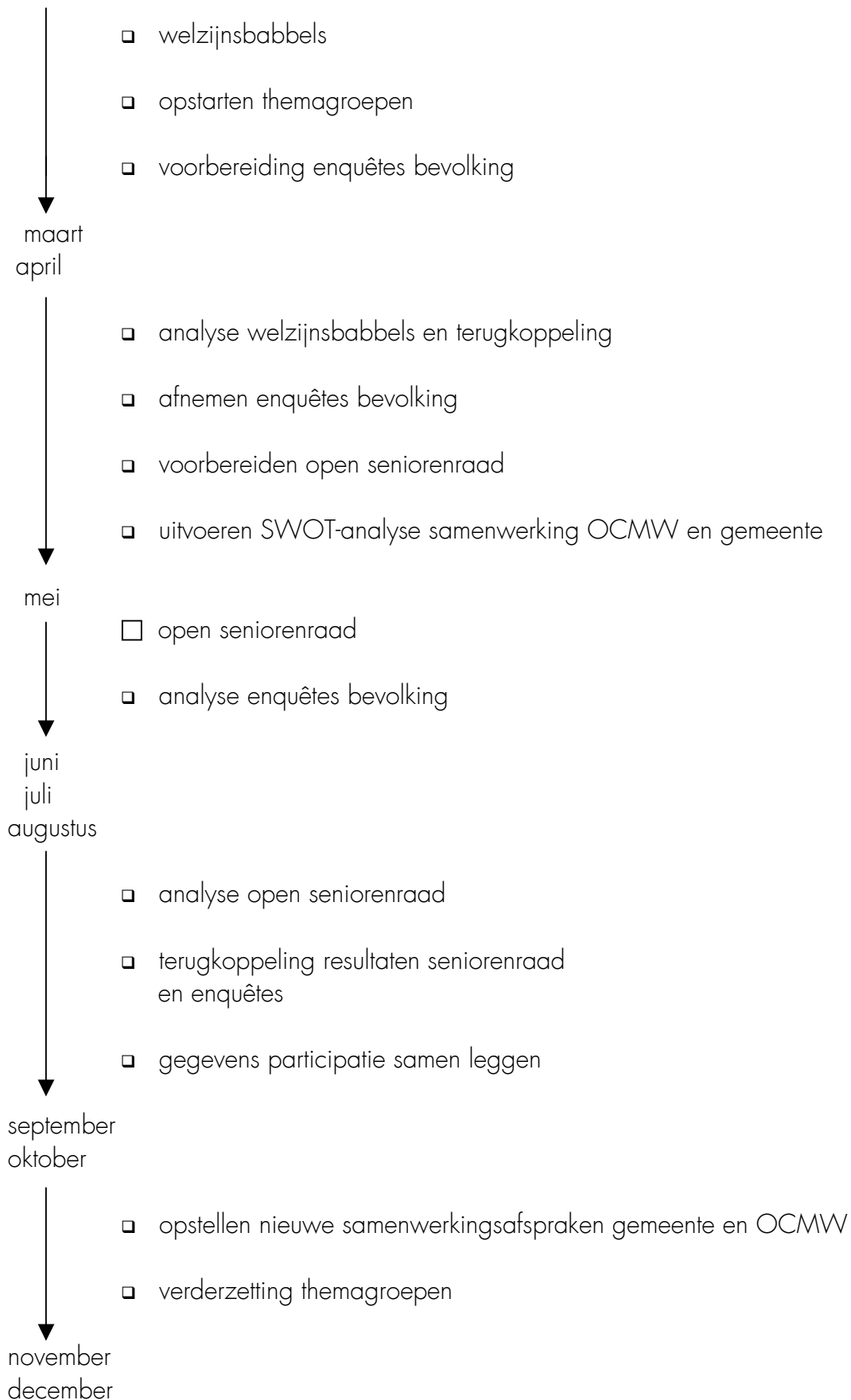
is het aangewezen deze diensten te betrekken in het LSB-plan. De verschillende diensten zullen daarom dan ook uitgenodigd worden om nauw samen te werken met de LSB-coördinator en de plangroep LSB.

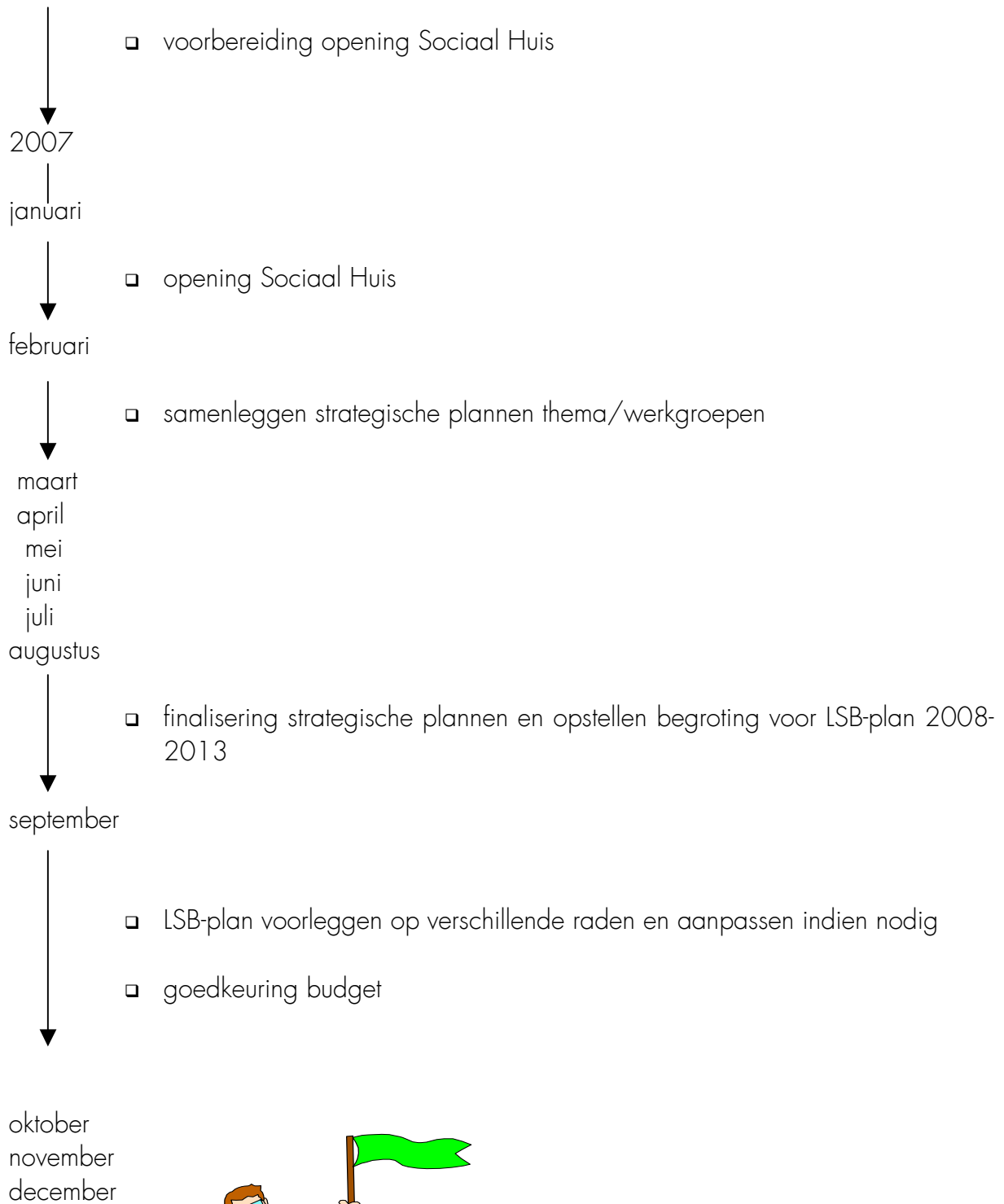
Het bovenvermelde geldt eveneens voor de OCMW-diensten.

3. Algemeen actieplan: beknopte weergave

2005: reeds gerealiseerd

indienen definitief LSB-plan 2008 - 2013

Bibliografie

Beleidsplan Verruiming Lokaal Overleg. Bornem, Lokaal Overleg Kinderopvang, 2002, 55 blz.

Bibliotheekbeleidsplan 2003-2007. Bornem, Gemeentelijke Openbare Bibliotheek, 2002, 49 blz.

Cultuurbeleidsplan 2003-2007. Bornem, cultuurdienst, 2002, 61 blz.

Omzendbrief Welzijn. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, Afdeling Inspectie en Toezicht, Cel Lokaal Sociaal Beleid, 2005, 3 blz.

Ontwerp jeugdwerkbeleidsplan 2005-2007. Bornem, jeugddienst, 2004, 119 blz.

Sportpromotieplan 2005. Bornem, sportdienst, 2004, 21 blz.

Vrind 2003, Vlaamse Regionale Indicatoren. Brussel, Administratie Planning en Statistiek, Departement Algemene Zaken en Financiën, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2004, 416 blz.

Jij, wij, hij en zij... over de Bornemse bevolking. Bornem-magazine. Jg.35, nr.188, 2005, blz.4-5.

Website: www.abw.be

Website: www.cm.be

Website: www.logo.be

Website: www.provant.be

Website: www.vlaanderen.be

Website: www.weliswaar.be

Bijlagen

Bijlage 1: Decreet Lokaal Sociaal Beleid

Bijlage 2: Overzicht algemene voorzieningen in Bornem

Bijlage 3: Uittreksel uit de notulen van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn

Bijlage 4: Uittreksel uit de notulen van de gemeenteraad